

Ulla Karsikas

RYIJYN TAIKAA

Opas ryijyn suunnitteluun ja
valmistukseen

Ryijyn taikaa

Ulla Karsikas

RYIJYN TAIKAA

Opas ryijyn suunnitteluun ja
valmistukseen

© Ulla Karsikas ja Minerva
Kustannus, 2023
Minerva Kustannus on osa
Werner Söderström Osakeyhtiötä.
www.minervakustannus.fi

© Kuvat: Ulla Karsikas, Valter
Jaakkola ja Suomen Käsityön
Ystävät
© Ryijymallit: Ulla Karsikas ja
Suomen Käsityön Ystävät

Kansi ja graafinen ulkoasu:
Taittopalvelu Yliveto Oy
ISBN 978-952-375-936-7
Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

LUKIJALLE	7	RYIJYN VISUAALINEN SUUNNITTELU	35
MIKÄ ON RYIJY	11	Väriopillisia huomioita	37
Tekstiilin nukitustavat	12	Merten taa -esimerkkiryijyn mallin luonnostelu	42
Ryijyn nimitykset ja käyttötavat	14	Mallin piirtäminen ja värittäminen	45
SUOMALAISEN RYIJYN VAIHEITA	17	Mallin muokkaus kuvankäsittelyohjelmalla	46
Alkuperä	17	Merten taa -esimerkkiryijyn mallin valinta	52
Ryijy käyttöesineenä	17	RYIJYN TEKNINEN SUUNNITTELU	55
Kansanomaisen ryijyn kuviointi	18	Pohjakankaat	55
Ryijyn uusi aikakausi	21	Nukkien ompelutavat	58
Moderni ryijy	22	Nukkatyypit ja nukkatiheys	59
Ryijytaiteen elinvoima	24	Lankojen laatu	60
RYIJYN TOTEUTTAMISPROSESSI	27	Nukkavärien maailma	64
Mallin suunnittelu	27	Värien optinen sekoittuminen	66
Nukkatyypin valinta	27	Merten taa -ryijyn tekniset valinnat	69
Nukkasekoitukset ja työohjeet	29		
Ryijy kangaspuissa kutoen	31		
Ryijy pohjakankaalle ommellen	33		
Ryijyn viimeistely	33		

RYIJYN ESIVALMISTELUT	73	MERTEN TAA -RYIJYN VIIIMEISTELY	125
Lankavärien valinta ja menekkien laskenta	73	Päärmeiden ompelu	125
Työvälineet	75	Nukan kampaaminen ja tasoitus	128
Lankojen keriminen ja nukkasekoitukset	77	Ryijyn ripustus	131
Työpiirustus	81	Ryijyn huolto	135
Pohjakangas	87	IDEOITA JATKO- TYÖSKENTELYYN	137
MERTEN TAA -RYIJYN TOTEUTUS	89	Teknisiä ideoita	137
Materiaalien ja työvälineiden hankinta	89	Ryijyn visuaalinen ilme	139
Ruututyöpiirustus	93	Ohjeistus ryijyn suunnitteluun ja valmistukseen	146
Lankamenekkien laskenta	97	Tarvikkeiden hankintapaikkoja	153
Väripintojen luominen nukkasekoituksilla	98	Kirjallisuus	155
Nukkasekoitusten keriminen	105	Hakemisto	157
Pohjakankaan solminta	105	Kiitokset	161
MERTEN TAA -RYIJYN OMPELU	109		
Työpiirustuksen seuraaminen	109		
Nukkien ompelu	110		
Tyypillisimmät ompeluvirheet	119		

LUKIJALLE

Ryijyn monipuolisuus lumosi minut jo nuorena tekstiilin tekijänä. Kokemuksestani saan kiittää tekstiilitaiteilija Irma Kukkasjärveä ja Suomen Käsityön Ystäviä. Tässä ryijyn valmistuksen perusteoksessa jaan lukijoille vuosien varrella kertynyttä osaamistani. Kirjallisuudesta ei löytyne oppaita ryijyn suunnitteluun ja valmistukseen, joten toivon tämän teoksen korjaavan puutteen. Kirjassa käydään läpi Merten taa -esimerkkiryijyn avulla kaikki valmistuksen vaiheet.

Pääsin opiskeluaikana harjoittelemaan Irma Kukkasjärven studioon, jossa sain muun muassa kutoa miniryijyn Galleria Brondan näyttelyyn 1986. Kukkasjärven rohkea värien käyttö, reliefiryijyjen muodot ja materiaalien sekoitukset avasivat minulle tien ryijyjen maailmaan. Studioon kokeneilta ammattikutojilta sain ensimmäiset opit taideryijyjen tekniseen toteutukseen.

Työskennellessäni Suomen Käsityön Ystäväissä viisitoista vuotta syvensin tietojani ryijyjen teknisestä toteutuksesta ja nukavärien valtavista sekoitusvariaatioista. Pääsin seuraamaan aitiopaikalta ryijyjen

Kirjan esimerkkiryijy Merten taa

Ryijyn ompelutarvikkeet: pohjakangas, nukkalangat, ryijyneulat, nukituslastat ja sakset sekä kampa ja viimeistelylasta.

valmistusta taiteilijoiden luonnoksista aina valmiiksi taideteoksiksi. Taitavat kutojat kutoivat ryijyt yhteistyössä taiteilijoiden kanssa. Nukkasekoitusten tekeminen ja värialueiden rajaaminen työpiirustukseen oikeassa mitakaavassa kuuluivat olennaisena osana laadukkaan tekstiilin valmistukseen.

Suomalaisille ryijy on rakas tekstiili, jonka tekemisestä monilla on myös omakohtaista kokemusta. Vuosikymmenten ajan Suomen Käsityön Ystävät, Wetterhoff, Helmi Vuorelma, Neovius ja Neoviuksen malleja nykyään myyvä Ryijypalvelu sekä Taito Pirkanmaa ovat toimittaneet ryijytarvikepakkauksia.

Hyvien ohjeiden kera harrastajat ovat voineet valmistaa taiteilijoiden suunnittelemaa ryijymalleja kotona joko ommellen tai kangaspuissa kutoen.

Ryijyjen tarvikepakkauksissa on tietyt standardit ja mallit, jotka on ohjeistettu ja jotka on helppo toteuttaa itsenäisesti. Sellaiselle harrastajalle, joka haluaa suunnitella oman ryijymallin ja määrittellä nukkatyyppin, tiheyden ja materiaalit, ei ole kirjallista ohjeistusta saatavana. Tämän kirjan tarkoitus on paikata tuo puute ja auttaa harrastajaa valmistamaan oma ryijymalli alusta loppuun.

Ryijyjä on alun perin tehty kangaspuissa kutomalla, mutta kutoen valmistetun ryijyn rinnalle tuli viime vuosisadan alussa ompelamalla tehtävä ryijy. Tekijän ei tarvinnut

TODELLINEN RYIJYHARRASTAJAN TOIVEKIRJA, JOLLAISTA EI AIEMMIN OLE OLLUT SAATAVILLA.

Ryjyn taikaa käy läpi kaikki ommeltavan ryijyn valmistuksessa tarvittavat työvaiheet ja auttaa harrastajaa toteuttamaan oman ryijymallin alusta loppuun.

Kirja selvittää perusteellisesti mallin tekniseen suunnitteluun liittyvät seikat, kuten pohjakan-kaan ja lankojen laadun sekä nukkatyypit ja tiheydet. Kirja johdattaa myös värioppiin.

Merten taa -esimerkkiryijyn avulla käydään läpi nukkasekoitusten tekeminen, työpiirustus ja ompelutekniikka vaihe vaiheelta tekstein ja kuvin. Myös ryijyn viimeistelyyn ja huoltoon annetaan ohjeet.

FM **Ulla Karsikas** on tuusulalainen kudonnan opettaja. Hän on työskennellyt ryijyjien parissa Suomen Käsityön Ystävien tuotepäällikkönä ja on opettanut ryijyn valmistusta harrastajille ja opiskelijoille. Omissa ryijyteoksissaan Karsikas maalaa langoilla pintoja, joissa väri on tärkeä elementti.

65

Kansi Taittopalvelu Yliveto Oy
www.minervakustannus.fi

ISBN 978-952-375-936-7

9 789523 759367

minerva